

Limburgse campagne tegen geweld thuis

HASSELT - Limburg lanceert eind deze maand als eerste Belgische provincie een campagne om de mannelijke bevolking bewust te maken van de problematiek van huiselijk geweld tegen vrouwen. Dit type campagne, met als symbool een wit lint, ontstond begin jaren '90 in Canada, nadat daar 14 vrouwen waren neergeschoten. «Het wordt tijd dat mannen ons helpen in de strijd tegen familiaal geweld, een van de laatste grote taboes,» klinkt het bij het provinciaal steunpunt voor mishandelde vrouwen en kinderen. «Huiselijk geweld neemt nog altijd toe.»

De provincie wil ook meer allochtonen betrekken in de strijd tegen fysiek en psychisch geweld thuis. Ruim een vierde van de vrouwen in een vluchthuis zijn van Marokkaanse of Turkse origine. De provincie wordt bijgestaan door de vzw Pandora, vluchthuis-Hasselt en het Genkse VrouwenAdviescentrum van Emy Lindelauf. Samen vormen zij de werkgroep partnergeweld.

«Het geweld stopt nooit»

Limburg lanceert als eerste White Ribbon campagne tegen huiselijk geweld

HASSELT

Peter DUPONT

Eind deze maand lanceert Limburg als eerste Belgische provincie een *White Ribbon* campagne om de mannelijke bevolking bewust te maken van de problematiek van huiselijk geweld. De

campagne, met als symbool een wit lint, ontstond begin jaren '90 in Canada, nadat er in 1989 in Montreal 14 vrouwen waren neergeschoten. «Het wordt tijd dat mannen ons helpen in de strijd tegen familiaal geweld, een van de laatste grote taboes,» zeggen Sally Dewallef en Joelle Konings van het provinciaal steun- en meldpunt voor mishandelde vrouwen en kinderen. «Huiselijk geweld neemt nog altijd toe.»

Na de stoelenwissel tussen Miet Smet en Laurette Onkelinx vorig jaar is het heel stil geworden rond familiaal geweld op vrouwen en kinderen. De conclusies uit het ophefmakende rapport 'Geweld ondervinden, gebruiken en voorkomen' van LUC-professor Rosemie Bruynooghe werden nooit geïmplementeerd. Een waardevol Antwerps initiatief 'Refleks Junior' moest wegens gebrek aan subsidies de deuren sluiten. De brochure voor artsen 'Help hen de stilte doorbreken' die al vanaf januari 1999 postklaar lag, werd pas in april 2000 verspreid omdat Miet Smets naam van de folder moest verwijderd worden. Familiaal geweld stond duidelijk niet op het prioriteitenlijstje van minister Onkelinx. Maar volgens persverantwoordelijke Saar Vanderplaetsen komt de minister voor einde 2000 met een groot en omvattend plan op de proppen. Rond ongewenste intimiteiten op het werk, mensenhandel en familiaal geweld.

Er lijkt dus opnieuw schot in de federale zaak te komen. Op provinciaal vlak borrelt er al eerder iets. Vanaf einde november lanceert de provincie Limburg enkele initiatieven rond huiselijk geweld die in het begin van de White Ribbon week, op 23 november, zullen bekend gemaakt worden (zie kader). De provincie wil naast meer mannen ook meer allochtonen betrekken in de strijd tegen huiselijk geweld. Ruim een vierde van de vrouwen die in een vluchthuis worden opgevangen zijn immers van Marokkaanse of Turkse origine (zie kader). De provincie wordt bijgestaan door de vzw Pandora, vluchthuis-Hasselt en het Genkse Vrouwen Adviescentrum. Samen vormen zij de werkgroep partnergeweld.

De provincie Antwerpen organiseert op 27 november een twee weken durende studiereis naar Seattle, bekend om zijn succesvolle sensibiliseringscampagnes rond huiselijk geweld. De Domestic and Sexual Violence Prevention Office levert er al enkele jaren opzienbarend werk. «Samen met een parketmagistraat, iemand van het kabinet Verwilghen en Onkelinx, en Ingrid Stals van de Antwerpse politie,» zegt Pascale Franck, provinciaal coördinator rond fysiek en seksueel geweld van de dienst Gelijke Kansen. Maar eerst: twee getuigenissen. Over lichamelijk en psychologisch geweld van mannen op vrouwen.

Liefde

Een maand nadat ze elkaar hadden leren kennen, vielen de eerste klappen. Terwijl hij beneden zijn roes lag uit te slapen, betastte zij haar gebroken ribben. Ze had het niet zien aankomen. «Stijn had gedronken en het zou nooit meer gebeuren, bezwoer hij me de volgende dag. Het was de drank.» Enkele weken later volgde de tweede afranseling.

De tweede in een lange rij. Ditmaal volgden er geen excuses. Katrien is 28, een knappe vrouw met een enorm mentaal litteken. Ze is erg opgelucht, kan opnieuw lachen, maar is ook nog steeds bang. Of we voorzichtig willen zijn met haar verhaal, vraagt ze wat onzeker. 'Hij' heeft weliswaar een nieuw slachtoffer/vriendin, maar bedreigen doet hij haar nog steeds. Hij specialiseert zich tgenwoordig in telefoonterreur, profileert zich als een volleerd stalcker. Resultaat: Katrien mijdt nog altijd de steden en plaatsen waar hij zou kunnen rondhangen. «Pas op, Stijn ziet er vriendelijk uit, kan zich ongelooflijk voorkomend en meelevend voordoen. Maar onder de schapenvacht zit een wolf.» Die wolf heeft zich geleidelijk aan aan Katrien geopenbaard. «De man van mijn dromen veranderde in een beul.» Onvoorwaardelijke liefde werd wurgende angst.

Katriens gruwelijke geschiedenis eindigde drie jaar na de eerste gebroken ribben. «Ironisch genoeg ben ik met Stijn naar een opvangcentrum getrokken. Hij zag dat ik totaal aan de grond zat en wilde dat ze me er weer bovenop hielpen. Want het was allemaal mijn fout geweest. Ik vroeg er om, ik provoocerde hem. De schuldige, dat was ik.»

Isolement

Praten over die drie jaren in de hel deed ze aanvankelijk met mondjesmaat, maar nu lukt het aardig goed. «Contact met andere slachtoffers heeft me geleerd dat zulke mannen altijd een bepaald patroon volgen en dat het geweld nooit stopt. Alleen naar buiten komen brengt dit taboe in de openbaarheid. Enkel openbaarheid en maatschappelijke

aandacht, zeker ook voor de dader, helpt.» Typisch voor intrafamiliaal geweld is dat de man in een eerste fase zijn partner dwingt te leven in zijn realiteit. «Stijn isoleerde me van mijn eigen omgeving, gaf voortdurend kritiek op mijn familie en vrienden. Alles wat ik deed of niet deed was verkeerd. Hij ging steeds verder, op den duur leefde ik van escalatie tot escalatie. Zelfs mijn kleren stonden hem op een bepaald moment niet meer aan. Ik mocht me niet meer vrouwelijk kleden want dan was ik een hoer. Of hij dwong me dingen te eten die ik niet lustte. Hij probeerde me volledig naar zijn beeld te kneden, vond voortdurend andere dingen om zich tegen af te zetten.»

De fase van het fysieke geweld trad in na een telefoontje van Katriens broer. «Hij vroeg Stijn waarom ik de familie niet meer mocht opzoeken. Waarna de hel thuis losbrak.»

Het werd steeds warmer in de hel. «Aanvankelijk sloeg hij me enkel op plaatsen waar de gevolgen niet zichtbaar waren, maar na een poos verboude hij ook mijn gezicht, liet me alle hoeken van de kamer zien. Als vrouw kan je tegen zoveel lichamelijk geweld niet op. Sterk dat hij was. Met een hand plakte Stijn me tegen de muur. Terugslaan, daar was geen denken aan. Dan zat ik nu niet hier.»

Blauwbaard

Katriens wereld vernauwde zich tot een concentratiekamp. «Op den duur was mijn enige bekommernis dat ik hem niet mishagde. Een kruiel die van tafel op de vloer viel, kon al een reden zijn om me te slaan of me bij de keel te pakken. Ik moest ook voortdu-

Veertien doden, één campagne

HASSELLT - Veranderende sekserollen, de toenemende onafhankelijkheid van de vrouw, minder sociale controle en grotere mobiliteit zorgen nog altijd voor een onrustwekkende stijging van geweld tegen vrouw en kind. Mannelijke onzekerheid en dominantie leiden tot afschuwelijke maar goed yerborgen terreur die soms met een klap in de openbaarheid komt. Zo ook in Montréal in 1989.

Op 6 december stapte een 25-jarige man een gebouw van de Universiteit van Montréal binnen. Gewapend met een .223 semi-automatisch geweer ging hij op vrouwenjacht. De mannen mochten de eerste klas die hij binnenviel verlaten, de vrouwen moesten tegen de muur en werden neergeschoten. Daarna ging de jacht verder. In totaal stierven 14 vrouwen en verwondde hij 9 vrouwen en vier mannen. Het gebeuren ging de geschiedenis in als de *Montréal Massacre*.

Het vormde in 1991 de aanleiding voor enkele Canadese mannen om met de White Ribbon Campaign te beginnen. Het witte lintje diende als symbool van mannelijk verzet tegen huiselijk geweld. Sindsdien verspreidde de campagne zich over de hele planeet.

rend mijn familie bespelen om ervoor te zorgen dat ze hem niet woest maakten.»

Thuis was het steeds bang wachten op de komst van Blauwbaard, buitenshuis was het toneel spelen. «*Jullie liepen toch altijd hand in hand binnen*, zei mijn familie later. Maar ik had geen keus. Stijn had me verwittigd: *een woord aan je familie, en je zal het je je leven lang herinneren. Ik zal er hen ook tussen nemen.*»

Ook in gezelschap van vrienden was het zwijgen en slikken. «Hij vernederde me voortdurend, noemde me in het openbaar 'slet' en 'hoer'. Ik bestond alleen maar om te minachten.» Voor Stijns vrienden was dit geen verrassing. «Later vertelden ze me dat hij dat altijd met zijn vriendinnen had gedaan. Enkele van zijn vrienden deden het zelf. Ik vernam ook dat mijn relatie met hem de redding van zijn vorige vriendin heeft betekend. Net zoals zijn nieuwe vriendin mijn redding is geweest. Erg om te zeggen, maar zo is het.» De tactiek van de verbrande aarde.

Het taboe rond familiaal geweld en de hoop stereotiepe nonsens errond - vrouwen hebben het zelf gezocht - zorgen ervoor dat de geweldenaar meestal zonder enige vorm van sociale controle in zijn eigen wereldje blijft zitten. «Nog altijd belt Stijn me, dreigt hij. Elke keer heb ik het gevoel alsof ik van de grond word opgetild en daarna tegen de muur gekwakt. Gelukkig word ik goed opgevangen in het centrum.»

Spetter

Katriens verhaal klinkt Lana bekend in de oren. «Een *déja-entendu* die het haar op mijn armen doet rechtkomen,» zegt ze. La-

na, een 30-jarige recht-voor-de-raapse en welbespraakte vrouw, is nooit lichamelijk misbruikt door de man waarmee ze zes jaar in het huwelijksbootje heeft gezeten. Neen, al die jaren heeft ze onder een spervuur van psychische terreur gelegen. «Op den duur bestond ik niet meer, ik ben dan ook Hals over kop vertrokken uit mijn huis. Heb de kinderen moeten achterlaten, samen met al mijn spullen en tien jaar rotte herinneringen.»

Het was ook de man van haar dromen die Lana op een mooie dag het ja-woord gaf. «Ik ontmoette hem op de universiteit en hij was de spetter van onze richting. Hij had ongeveer iedereen gehad behalve mij en op een bepaald moment prikkelde dat hem zo dat hij volledig zijn zinnen op mij zette. Natuurlijk voelde ik me goed. Zijn familie ontving me met open armen, hij was fantastisch en we hadden veel lol. We gingen een mooie toekomst tegemoet.»

De lol stierf niet veel later, de relatie daarentegen sleepte nog jaren aan. «Ik zat zo in de put dat ik uiteindelijk toestemde met een minnelijke schikking rond het kind. Dat woont nu bij hem. Aanvankelijk was dat een ramp. Via het kind probeerde hij mij nieuwe relatie te saboteren, wat hem ook gelukt is. Hij had een hele lijst van dingen die mijn nieuwe partner niet met mijn kind mocht doen, moeide zich overal mee, zette het tegen hem op. Via de rechtbank heb ik daar een stok voor gestoken.»

Abnormaal

«Hij was iemand uit de *boekskes*,» herinnert Lana zich. Pas later, geïsoleerd in haar woning en een psychisch wrak, viel het haar op

hoe Gert haar systematisch van haar eigen familie en biotoop vervreemde. «Na een ruzie met mijn moeder koos ik zelfs voor hem. Ik droeg de kleren die zijn moeder voor me kocht, bewonderde zijn familie en keek op mijn huwelijksdag zelfs neer op mijn eigen milieu.»

Lana ontdekte ook waarom Gert haar na het huwelijk systematisch probeerde te vernederen. «Hij had een erg dominante moeder en ik vermoed dat hij bang was om opnieuw een vrouw boven hem te krijgen. Dus hakte hij langzaam maar zeker op mijn ego in. Weinig mannen verdragen een vrouw naast of boven zich.»

Van populaire en geliefde flapuit evolueerde Lana tot een 'oninteressante', 'domme' en 'dikke' vrouw. «Zo noemde hij mij steevast. Nooit kreeg ik een compliment, altijd scheelde er iets. Probeerde ik bijvoorbeeld in de auto de reden van mijn verdriet aan te kaarten, zette hij de muziek luider. Ik moest stoppen met zeveren. Het speelde zich allemaal binnen mijn hoofd af. Ik was abnormaal, zot, doorgedraaid. Neerwede ik met de muziek mee, dan zette hij wat anders op.»

Lana werd «poetsmeid en huissloof.» En uiteindelijk ook 'Moeder Van Zijn Kinderen'. Nochtans gloorde er tijdens de zwangerschap licht aan de horizon. «Ondanks onze aanvankelijke plannen - de eerste vijf jaren genieten van het leven - was ik al na een jaar zwanger. Wilde ik ook. Ik voelde me zo alleen en snakte naar het gevoel van vroeger.»

Ademen

Gert onderging een Kafkaïaanse metamorfose. «Negeerde hij me vroeger systematisch, nu verdrong ik in de aandacht. En dat deed ik met plezier.» Maar de geluks golf eindigde even abrupt als ze was gekomen. «Na de geboorte ging alle aandacht naar de baby. Ik telde niet meer mee.» Praten met collega's op het werk deed Lana uiteindelijk inzien dat haar thuissituatie verre van normaal was. «Zij hebben me met een organisatie in contact gebracht en dat heeft me gered. Ik leerde er opnieuw dat ik de moeite waard was, beetje bij beetje werd mijn persoonlijkheid heropgebouwd. Want toen ik thuis ben weggevlucht, zag ik mezelf als een slechte moeder. Omdat ik niet anders kon. Ik moest opnieuw ademen.»

«Nooit heeft Gert op een of andere manier laten zien dat hij wist wat hij me aandeed. Praten daarover draaide er altijd op uit dat ik in tranen en losbarste en me excuseerde. De andere vrouwen uit het centrum en een nieuwe relatie hebben me doen inzien dat ik o.k. was. Het is een fijn gevoel om opnieuw in de wereld te staan.»

«Steeds meer allochtonen»

HASSELT - In het vluchthuis in Hasselt verbleven in 1999 107 vrouwen en kinderen, weet Sven Van der Aa, locatieverantwoordelijke van CAW Het Verschil, afdeling vluchthuis. «Zes op tien vrouwen (62,6%) belandden hier alleen. Opvallend is het groot aantal vrouwen dat hier zonder inkomen arriveerde: liefst 32,7%. Slechts 18,6% van hen had een loon. De andere haalden een inkomen bij de RVA (19,6%), het OCMW (4,6%) en het ziekenfonds (15,8%).»

De meeste vrouwen verbleven minder dan een week (56%) in het vluchthuis. Dertien procent bleef langer dan een maand, 27% minder dan een maand. «Wat me ook treft is dat slechts 16,8% van de vrouwen daarna alleen ging wonen en dus een woning vond,» zegt Sven Van der Aa. «Huisvesting blijft een dubieuze zaak. Eén op vijf trok bij vrienden in en één op drie ging terug naar de partner, meestal om hem een tweede kans te geven. Of uit schuldgevoel.»

Steeds meer allochtonen vinden een plaats in het vluchthuis, dat dit jaar overgeschakeld is van een capaciteit van 10 naar 15 bedden. «Dit jaar bijna de helft, in 1999 was 76% nog Belg. De leeftijd van de vrouwen varieert: 21,3% is tussen 18 en 24, 44% jonger dan 40 en 33% ouder dan 40 jaar.»

P.D.

Alle namen in de getuigenissen zijn fictief.